

van Prinsterer niet tot zijn dood toe te doorstaan gehad?

En nochtans, hoe bitter die beker ook zijn mocht, zulk lijden sloeg wien het trof nooit neer. Veelverheuging was er onder de apostelen, dat zij waardig waren geacht smaadheid om hun Heere en Koning te dragen. Het bloed der martelaren bleek steeds het zaad der kerk te zijn.

Altoos naar wat Jezus den zijnen op het harte bond: Verlijdt u en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen, want, zalig zijt gij, indien de menschen u smaden en u vervolgen en liegende allerlei kwaad van u spreken om mijnen wil.

Wie voor zijn Koning uitkomt, heeft niet alleen het kruis te torsen, maar moet dat kruis zelf wilig opnemen, en het, gelijk ons formulier het zoo schoon zegt, „vervolg Jezus nastragen.“

Juist daarom echter mag zulk lijden van den volkshartstocht niet licht geteld. Ge moogt u niet in zekere geestelijke hoogheid er overheen zetten. Ge moogt niet zeggen, dat het u langs de koude kleren afdijdt. Onaandoenlijkheid voegt hier niet.

Teug voor teug moet deze beker geleidigd. En de bitterheid van elke teug moet gesmaakt. Immers alle heldenmoed des geloofs begint met, gelijk Asaf het deed, te erkennen: *Dit lijden krenkt mij.*

De onaandoenlijkheid der oppervlakkigen *lijdt* niet, en zonder lijden is er geen geloofs triomf, en daarom geen krachtsverhoging voor nieuwe worsteling.

Dit krenkt mij. Het griet mij in mijn hart. Het boort als een giftige vlijm in het fijnste zenuwleven mijner ziel. Pijn heb ik, een pijn die zich door geen balsem stillen laat. Het is als een annerpende aandoening, die, ook al wijkt ze voor een oogeblik, toch telkens weer opkomt.

Een *krenking* op alle manier. Het *krenkt* u om het volk, dat in zulk een hartstocht losbreekt, zich zelf vergeet, en in onheilge wildheid uitpakt. Want het is toch uw volk, ze zijn met u de zonen van eenzelfde vaderland. En zoo veelszins geldt ook van hen, dat ze niet weten wat ze doen. Maar, hoe, bij zulk een hartstocht, die verdoolden voor het Evangelie van uw Heiland te herwinnen?

Het krenkt u, meer nog, om uw broeders en zusters wel, die met u deze vernedering dragen moeten, en er de bittere gevolgen van ondervinden; want zooveel onder hen dreigen voor het dragen van *dit* kruis nog te kort te schieten in geloofskracht.

Het krenkt u ook om u zelf, want elk mensche lijcegevoel moet hebben uitgeschud, wie door zulk een hoon en smaad niet ook persoonlijk gewond en gegriefd wordt.

Maar toch, het diepst gaat die krenking om de zaak uws Heeren! Daar leeft ge voor. Daar strijdt ge voor. De kroon op het hoofd van den Gezalfde Gods te zien bloeien, is uw hoogste eerezucht. Uw levensdoel gaat op in de bevordering van zijn Koninkrijk. Voor dit rijk van uw Koning is al uw liefde, al de hartstocht uwer ziel. En daarom breekt de triomfkreet die tegen dat Heilige ngaat, u 't hart.

Ge rust in het Godsbestuur. Ge *hant* niet anders, en ge *wilt* niet anders. Zijn raad zal bestaan. „Hij zal al zijn welbehagen doen!“

Ook gaat zijn bestel in wijsheid onocindiglijk de wijsheid van uw toelag te boven. Niet Hij, gij vergist u. En de dag komt, dat ge het zelf erkennen zult, dat het zóó alleen goed was. Zelfs kunt ge nu reeds in geloofsomwerping danken voor wat ge ondergingt. Niet uit inzicht, maar in stille aanbidding!

Maar ook die geloofsomwerping boet haar eere in, zoo ge over uw krenking heenwerkt, en ze niet eerst diep gevoeld en in het schrijven uwer ziel doorleefd hebt.

Asaf eindigt met den uitroep: „O, God, uw weg is in het heilgdom, wie is een groot God gelijk Gij?“ Maar zoo kon hij eerst jubelen, na het smerten der pijn aan zijn ziel gevoeld, en het in den weedom zijns harten geklaagd te hebben: „Dacht ik aan God, zoo maakte ik misbaar, mijne ziel welgederetroost te worden!“

De eerste gewaarwording, alsof God u verlaten en overgegeven heeft, is zoo onuitsprekelijk bang.

Niet om wat ge ondergaat, niet om wat ge lijdt, maar omdat het aangrijpend raadsel uw geest verhoort, hoe uw God, die toch de Almachtige is, en die de harten leidt als waterbeken, deze vernedering niet alleen gedogen, maar gehengen kon. David zei het zoo klemmend waar: Als God niet gezegd had: vloek David! geen vloek zou tegen mijn zijn uitgegaan.

En toch, zoo is het. Dat moet dan doorworsteld, en eerst uit die worsteling kan de geloofsverreugde rijzen. Zoals Asaf het uitriep: „Ik was verslagen en sprak niet. Peinsde ik, zoo werd mijn ziel overstelpt. In den nacht overleide ik in mijn hart, of dan de Heere, die verstaat, niet meer genadig zal zijn, en zijn goedertierenheid op houdt.“

Een *krenking* daarom vooral zoo diepgaande, omdat er zich altoos het zelfverwijt onder mengt. Omdat we zondige menschen zijn, en er in ons hart altoos, o, zooveel is dat ons aanklaagt, tot zelfs in hetgeen we voor de zaak des Heeren deden. Omdat de Schrift ons wel „heilgen“ noemt, maar nog zooveel onheilge ons aan kleeft. Ook omdat we vaak zooveel in liefde te kort schoten voor hen, wier smaad ons trefte. Ja, niet het minst omdat het: Vader, vergeef het hun! van Stephanus, zoo zelden naar de lippen dringt.

Maar is in zoo heiligen ernst de *krenking* op het diepst doorgemaakt en op het bitterst doorworsteld, dan is ook de triomf van het geloof nabij. Tot dien triomf komt niet, wie terugmaakt, of zich te hoog voelt om door dien smaad gedeerd te worden. Het geloof kan niet triomfeeren, of ge moet het hebben doorgemaakt, „hoe 't water u scheen te overstroomen, en hoe ge bedreigd werd door 't vuur.“

Als *menschen* moet ge in het geloof triomfeeren, en daarom moet eerst uw mensche lijce natuur met volle kracht tegen de pijn van den smaad hebben ingeworsteld.

De wonde moet er zijn. De wonde moet gebloed hebben. De pijn van de wonde moet u den lach om de lippen hebben doen vergaan. En dan ja, maar ook dan eerst, komt de hemelsche Medicijnmeester, de Goddelijke Verstrooer.

En als die het werk zijner ontferming dan volend heeft, dan ja, verslindt de jubel de weklage, dan wordt uit de smart van den smaad nieuwe geestkracht geboren, en dan gaat de eerst gedrukte aanbidding vanzelf over in psalmgezang en in jubelenden lof.

Amsterdam, 7 Juli 1905.

De medische wetenschap.

II.

Het pas gehouden Congres van de Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst bevestigt, wat we in een vorig artikel schreven.

De voorzitter van dit Congres, de heer A. Sikkels, achtte het een der meest belangrijke verschijnselen op medisch gebied, dat de Regeering te Leiden een hoogleraar had benoemd om de geschiedenis der medische wetenschap te onderwijzen, en juichte het opvatten dezer historische studie van harte toe.

Toch is het niet daarom alleen, dat we het geschrift van Dr. Schultetus Aeneas een teeken des tijds achten.

Veel meer nog, omdat deze geleerde zoo onomwonden klaagt over het materialisme, dat thans de medische studie beheerscht.

Wat een medicus in de eerste plaats noodig heeft, zegt hij is *geweten*.

Immers, de patiënt, die weet dat hij, aan wien men zich toevertrouwt, een man is van geweten, is gerustgesteld. Ik stel dit geweten bij den medicus voorop. Want een medicus die geweten heeft, is toegerust met de macht om in twijfelachtige gevallen, tot de juiste diagnose te komen. Immers, hij heeft geleerd te onderzoeken, zijn geweten dwingt hem tot nadenken en verder onderzoek, en 't resultaat van zijn „besig zijn met zijn patiënt“ brengt hem waar hij moet zijn.

Juist op dat punt nu staat het met onze medici droef geschapen. En wat Dr. Schultetus Aeneas schrijft, bevestigt wat reeds zoo lang onzerzijds werd geklaagd:

Het materiële in de medicijnen wordt ergelijk, wanneer men ziet, dat het hand aan hand gaat met het materialistische. En nu nader ik tot het standpunt van de moraliteit, dat door den medicus zoo hoog moet worden gehouden. Uit zuiver winstbejag zien wij of weten wij, dat er tal van medici zijn, die regelrecht in de goddelijke wetten ingrijpen en voor wat aardisch slijk abortus verwekken. Het gebeurt verschrikkelijk veel en dit is Godgeklagd. Was onze jurisprudentie wat strenger, men zoude daar tegen toch meer kunnen waken.

Strengere juridische bepalingen tegen dit misdrijf zullen weinig baten. Wat vooral noodig is, is verhoging van het morele peil der medici:

Maar iets anders zou beter zijn, n.l. het morele peil der medici verhoogen. Een medicus die materialist is, of zich uit domme arrogantie of bluf als zoodanig voordoeft, is een gevaarlijk wezen in de maatschappij. Met materialistische oogen ziet hij in de materie geen goddelijke wet en de rest volgt van zelf.

Een volkomen terecht zegt Dr. Schultetus Aeneas in, dat dit materialisme alleen gebroken kan worden, wanneer de medicus weer geloof aan God:

Ik wil niet den medicus die alleen door gebed zijn zieken zal genezen. Ware dit alleen voldoende, dan had de Schepper niet zorg gedragen voor de artsenijen des vells. Ik veraschuw den medicus, die Gods Woord op de lippen gebruikt ter bereiking van een uitwendig oogmerk, maar ik wil den medicus, die diep in zijne ziel overtuigd is, dat alles wat onder zijne behandeling komt een goddelijk organisme is, waarin absoluut de instandhouding afhangt van de harmonie in alle deelen.

De beschuldiging, zoo vaak gehoord, dat geloof en wetenschap onverenbaard zijn, acht hij een dwaasheid. Hij wijst er terecht op, dat de uitnemendste mannen der wetenschap geloovige Christenen zijn geweest en juist door hun geloof in staat waren de heerlijke harmonie der schepping te begripen.

Zouden wij, medici, dan achterblijven? vraagt hij, en het besluite antwoord daarop luidt: In Godsnaam, neen.

Wij zijn geroepen smarten te lenigen en zieken te behandelen, wij zijn aangewezen om de goddelijke harmonie te herstellen, waar die verstoord is en geschokt, we zijn daartoe aangewezen en door de wetenschap en door plicht besef in onze roeping. Wanneer iemand het beste wat hij kan toevertrouwen, aan ons overlaat, dan wordt de verantwoordelijkheid wel zoo zwaar, dat alleen hij die geloof, ze zal vervullen naar zijn beste weten.

Mijn aphorisme is dan ook: Iemand die niet geloofte worde geen medicus. Mocht ik voor mijne collega's iets wenschen, dan zou het zijn, dat zij lederen morgen, opstaande met het gebed van Carlyle, „Uw wil geschiede“, hun dagtaak begonnen, terwijl ze, bewust van hun weinig kunnen, in stilte daaraan toevoegen: *Kruis ik u.* Dan zal voor hen op hun sterfbed, die ontboezeming van een Pericles in zijn laatste uur de voldoening zijn, „dat nooit iemand door hem een rouwkleed had behoeven aan te trekken“.

We zijn Dr. Schultetus dankbaar voor dit warm en kloek pleidooi voor een christelijke medische wetenschap.

Het materialisme bevredigt den mensche lijce geest nooit. Ook onder onze doctoren komt een kentering ten goede. Moge de Vrije Universiteit hare roeping verstaan, om ook voor onze medici het licht van Gods Woord te ontsteken en een geslacht van doctoren te kweeken, die gelooven en daarom voor onze kranken ten zegen kunnen zijn.

Staatstractementen.

II.

Over de principieele vraag, wie voor de predikantstractementen te zorgen heeft, kan dus geen verschil van meening bestaan.

Op grond van de duidelijke uitspraken van Gods Woord hebben al onze Synodes verklaard, dat dit de roeping was van den Kerkeraad als representerende de gemeente. En de gedachte alsof de Overheid krachtens

haar ambt geroepen was dit te doen, is bij onze Kerken niet alleen niet opgekomen, maar zelfs beslist wederstaan.

De geschiedenis van het amendement op Art. XI bewijst dit.

Stemt nu ieder toe, dat de Gereformeerde Kerken niet in hare Confessie vlak het tegenovergestelde kunnen belijden van wat ze op elke Synode in hare Kerkenorde als *beginfel* hebben uitgesproken, dan volgt hieruit, dat het handhaven van den heiligen Kerkendienst door de Overheid niet bedoeld kan zijn in den zin van uitbetaling der tractementen.

Het woord *ambt* beslist hier.

Indien in de Confessie stond, dat het *wenschelijk* was of *geoorloofd*, dat de Overheid ook voor het onderhoud der Dienaren zorgde, dan stond de zaak anders.

Maar dat staat er niet.

Er is sprake van de Goddelijke roeping, het *ambt*, den *plicht* van de Overheid.

En nooit ofte nimmer hebben onze Gereformeerde kerken geleerd, dat het de roeping der Overheid was om voor de predikantstractementen te zorgen.

Het Goddelijke recht was, dat de gemeente zelf dit had te doen. Het was haar *ambt*, haar *officie*, haar *plicht* om in het onderhoud der dienaren te voorzien. En al werd deze plicht tijdelijk door de Overheid of een rijk lid der gemeente, overgenomen, dan moest toch, gelijk Voetius zegt, het perpetuum jus ejusque obligatio, het altijd geldende recht en zijn verplichting, steeds aan de gemeente worden voorgehouden, opdat door de non-usus, het niet-gebruik, dit oorspronkelijke en Goddelijke recht niet in vergetelheid zou komen.

Stemt men nu toe, dat in een confessie juist het *beginfel* moet worden uitgedrukt en vooral daar niet een tijdelijke maatregel, maar het Goddelijke recht moet beleden worden, dan zou het eenvoudig absurd zijn vol te houden, dat in de confessie de zorg voor het onderhoud der predikanten aan de Overheid werd opgedragen.

Want onze kerken hebben steeds volgehouden, en op elke Synode in hare Kerkenorde aan de gemeente voorgehouden, dat volgens Gods Woord dit de taak en roeping der gemeente was.

Vraagt men nu hoe het komt, dat onze kerken toch in de praktijk van dezen regel zijn afgeweken, en niet door eigen middelen in de predikantstractementen hebben voorzien, maar bij de Overheid daarvoor hebben aangeklopt, dan is het antwoord hierop niet moeilijk te geven, en elk Gereformeerde schrijver over het kerkrecht kan hierover genoegzaam licht verspreiden.

De zaak is eenvoudig deze, dat de Roomsche kerk tal van goederen en fondsen bezat, die geschenken waren ad pios usus, d.w.z. voor godvruchtige doeleinden. Toen nu de reformatie tot stand kwam en de Overheid de Roomsche kerk met geweld onderdrukte, heeft zij deze kerkelijke goederen en fondsen niet aan de Gereformeerde kerken geschenken, maar voor een groot deel onder haar beheer genomen. Gedrongen door den nood werden de inkomsten dezer goederen gebruikt voor nationale doeleinden, o. a. om daarmede de zware lasten van den oorlog te bestrijden. Zelfs waren er enkele rechtsegeleerden, die beweerden, dat de Overheid deze goederen als bona vacantia, als onbeheerde goederen, naasten mocht.

De Gereformeerde kerken zijn hiertegen opgekomen. Ze waren er principieel niet tegen, dat de Overheid deze goederen *beheerde*, ze maakten er de Overheid ook geen ernstige grief van, dat deze in geval van nood het geld gebruikte ten nutte van het gemeenebest. Maar ze hielden staande, dat deze goederen rechtens toekeamen aan de *Christelijke kerk* en de Magistraat nooit als eigenaar, maar alleen als beheerder van deze goederen mocht optreden, en derhalve de inkomsten uit deze goederen ten dienste van de kerk moesten gebruikt worden.

Op dien grond hebben onze Kerken van de Overheid gevraagd, dat zij voor de tractementen der predikanten zorgen zou. Niet, omdat de Overheid als zoodanig daartoe verplicht was. Ook niet alsof de Overheid dat geld te nemen had uit de Staatskas. Maar omdat de Overheid de hand had gelegd op het *kerkelijk goed* en de Kerken recht hadden op de inkomsten dezer kerkelijke goederen.

Immers, zoo redeneerden onze vaders, deze goederen waren wel geschenken aan de Roomsche Kerk, maar die Roomsche Kerk was destijds de openbaring der Christelijke Kerk. Door de Reformatie was geen nieuwe Kerk ontstaan, maar de aloude Christelijke Kerk in ons land tot zuiverder openbaring gekomen. Aan deze gezuiverde Christelijke Kerk kwam het recht op het aloude kerkegoed toe, en al mocht de Overheid dit goed beheeren, de inkomsten moesten gebruikt worden ten dienste der Gereformeerde Kerken.

In dien zin, maar ook in dien zin alleen, kon er sprake zijn van een Goddelijke en wettige verplichting van de Overheid om voor de predikantstractementen te zorgen. Gelijk Voetius het uitdrukt Pol. Eccl. Tom I t. z. p. 824, „wanneer de Overheid in geval van uiterste noodzakelijkheid de goederen en gelden der Kerk gebruikt heeft ten dienste van het gemeenebest, dan is het niets anders dan een volkomen billijke en rechtvaardige restitutie, wanneer de Overheid de tractementen der predikanten betaalt“.

Restitutie was het wat men van de Overheid vroeg, uitkeering van wat aan de Kerken volgens Goddelijk en mensche lijce recht toe kwam; maar niet een alomoe uit de Staatskas.

Natuurlijk ontkent Voetius niet, dat de Overheid ook uit haar eigen middelen (ex aerario publico) voor het tractement der predikanten zorgen kan, maar ze doet het dan geheel vrijwillig (sponte sua); ze is er noch door Goddelijke noch door mensche lijce wetten toe verplicht. Van een

verplichting der Overheid om dit te doen, is slechts dan sprake, wanneer de Overheid het kerkegoed aan zich getrokken heeft.

Feitelijk heeft de Overheid in ons land dan ook nooit de tractementen der predikanten uit de staatskas betaald. Wie de geschiedenis der „geestelijke kantoren“ kent, weet ook, dat de inkomsten dezer kantoren uit de oude goederen der Roomsche Kerk bestonden. En niet ten onrechte merkten onze vaders op, dat zelfs al betaalde de Overheid de tractementen van alle predikanten, daarmede nog slechts ten deele gerestitueerd werd wat aan de Kerken wettig toe kwam, want dat de inkomsten der door den Staat beheerde of genaaste kerkelijke goederen veel grooter waren, dan het gehele budget van den eeredienst bedroeg.

Dat dit de positie was, door onze Kerken ingenomen, blijkt duidelijk uit de vraag, die Voetius ten slotte stelt, of het wenschelijk is, dat het beheer over het kerkegoed aan de kerk zelf verblijft, dan wel aan de Overheid wordt toevertrouwd; een vraag, die hij bepaald stelt met het oog op de tractementen der predikanten. Het antwoord van Voetius daarop luidt: „dat de macht om te zorgen voor de tractementen der predikanten en deze uit te deelen zoowel uit de vroeger hiervoor bijeengebrachte fondsen als uit de giften, die de geloovigen thans geven, evenmin aan de kerk kan en mag ontnomen worden, als de zorg voor de armen en het vragen der aalmoezen door middel harer diakenen“. Dat is dus het *beginfel*. „Echter kan niet ontkennd worden, vervolgt Voetius, dat er zoodanige tijden kunnen voorkomen, dat de zorg voor deze dingen, die den leeftocht betreffen, of vrijwilling aan de Overheid kan worden opgedragen of aan haar overgelaten, wanneer zij zelf hierop aandringt. En met het oog daarop wilde Calvijn liever, dat deze geheele zaak aan de Overheid werd overgelaten, en dat de kerk van deze zorg bevrijd zou zijn. Hetzelfde gevoelen waren ook de oudste dienaren toegegaan, die in Holland en Zeeland, nadat de gereformeerde religie in de publieke kerkegebouwen was ingevoerd, in dit opzicht Calvijn zijn nagevolgd. Maar ik wil niet zeggen, zoo eindigt Voetius, dat het veiliger en beter is, dat dit door allen, overal en steeds geschiedt“.

Ook uit dit advies blijkt duidelijk, hoe de toestand was. Calvijn en op zijn voetspoor de oudste predikanten na 1572 hebben wel gewild, dat de Overheid de zorg voor de tractementen zou ter hand nemen, maar altoos in dien zin, dat de Overheid daartoe het geld nam uit de kerkelijke fondsen, en dus geen anderen dienst deed dan als *administrateur* van het kerkelijke goed.

Zoo oordeelt ook A. Marck er over in zijn Dogmatiek cap. XXXIII waar hij zegt, dat de goederen der Roomsche Kerk na de Reformatie onder de zorg der Christelijke Prinsen en Overheden gesteld zijn, maar zoo, dat zij niet tot gemeene, maar tot godvruchtige doeleinden gebruikt moesten worden, met name opdat daaruit de *tractementen der predikanten* betaald worden (ut hinc Stipendia Ministris debeant). En de Moor geeft in zijn Commentaar een citaat van den jurist Mr. Huber, waarin de rechtsgrond zoo duidelijk mogelijk wordt uiteengezet: „De Overheid kan de goederen der kerk niet tot publiek eigendom van den Staat maken, evenmin als het eigendom van eenig privaat persoon. De goederen, die aan de bedorven schoon christelijke kerk geschenken zijn, blijven daarom, schoon ze gegeven zijn met een bijgevoegde doel, het eigendom der kerk, ook wanneer de belijdenis der religie gezuiverd is geworden. Bijgevolg mogen in zulk een geval dergelijke goederen niet door de Overheid aan de kerk onttrokken of tot profane doeleinden gebruikt worden, maar moeten zij nadat, het gebrek van hun bestemming is weggenomen, tot religieuze en vrome doeleinden bestemd worden.“

De zaak is hiermede, naar het ons voorkomt, genoegzaam toegelicht.

Wanneer Prof. Visser in zijn brochure pag. 19 zegt: „de historie leert, dat de dienaren des Woords wel geen staatsambtenaren waren, maar voor hunne verzorging de vaders met beide handen hebben vastgehouden aan de staatskas. Zij hebben wel degelijk gemeend, dat de Staat geroepen was voor dienaren des Woords te zorgen“, — dan leert de historie juist het tegendeel.

De historie toont, dat onze kerken: 1º, steeds principieel hebben vastgehouden, dat de gemeente geroepen was, voor het onderhoud harer predikanten te zorgen, en dat dit het *Goddelijke en blijvende* recht was, dat steeds aan de gemeente moest voorgehouden worden;

2º, dat zij in de praktijk alleen daarom bij de Overheid hebben aangedrongen op betaling der predikantstractementen, omdat de Overheid de kerkelijke goederen genaast had en de kerken recht hadden op de inkomsten dezer goederen;

3º, dat van eenige Goddelijke of wettige verplichting der Overheid, om uit de staatskas voor de tractementen te zorgen, bij de Gereformeerde kerken in Nederland nooit of te nimmer sprake is geweest.

Vijf-en-twintigste Jaarlijksche Samenkomst

VAN DE

Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag, gehouden te 's Gravenhage op 5 en 6 Juli.

I.

Een zeldzaam feest, de jaarvergadering waarheen we thans zijn opgetrokken naar het vortelijk 's Gravenhage, en toch is er over dien feestdag een schaduw geworpen. Onze jaarvergadering valt op geregelde tijden na de generale verkiezing, die heel het politieke Nederland beroert; en zoo hebben we er in 1891 en 1892 gehad toen we geslagen waren; in 1901 en 1902 toen we een schitterende overwinning hadden behaald, en nu, in 1905, treurt het Calvinis-

tisch hart om de nederlaag, die geleden werd. Niet dat het niet zouden kunnen berusten in wat Gods heiligen wil over ons brengt; niet dat we zoo belust zijn op buit, als de tegenpartij ons voorstelt; maar het hart bloedt bij 't gedenken aan de uitgieting van smaad over onze beste mannen, een smaad, die toch in 't eind niet hun naam en hun persoon geldt, maar die openbaring is van al den haat waarmee de Christenname door een deel van ons volk in deze landen wordt vervolgd.

In onze mannen heeft men het beginfel willen treffen; 't was tegen de Kruisbanier, dat al wat aan het geloof is afgestorven te hoop liep; arm volk van Nederland, zeker misleid, zeker op een dwaalspoor gebracht, dat aldus gekozen heeft.

En toch voor het volk, het Nederlandsche volk in de eerste plaats, is al ons werken en streven; en, God lof! we hebben door des Heeren genade veel voor dat volk mogen doen.

Voor ons Nederlandsche volk hebben we niet alleen lagere scholen met den Bijbel bij honderden geopend, maar ook onze eenige Hoogeschool met den Bijbel is door onze Vereeniging gesticht, die nu 25 jaar bestaat.

Nietwaar, bij 't gedenken daaraan jubelt de dankbaarheid in onze ziele op. Nu ziet ons oog de schaduw niet van de jongste Junimaand, maar staart het op al Gods goedertierenheden, elken morgen nieuw, op al de bewijzen van zijn gunst, in die jaren zoo ruimschoots ondervonden.

Neen, het is niet de taak van den verslaggever der jaarvergadering, een historie te schrijven van die 25 jaar; maar ware het hem gegeven, wat rijke stof zou dan te verwerken zijn. Van strijd zou zijn te verhalen, van bitter harden strijd tegen de machten om ons heen, en helaas! ook van strijd in eigen boezem; maar jubelend zou kunnen worden getuigd van zegepraal, van zegepraal alleen door Gods genade; en bij al wat tot diepe verootmoediging stemt, vlocht het harte over van lot en dank voor zooveel onverdiende en verbeurde gunstbewijzen.

Dat onze Universiteit zoo spoedig zou worden wat ze nu is, dat hebben de mannen, die haar stichtten niet kunnen vermoeden; ze hebben gesaaid, in tranen vaak, maar kunnen nu met gerucht den oogst zien rijpen.

O, ja, we zijn geslagen; en dat doet ons leed om ons arme volk; maar verslagen zijn we niet; ons is nog zooveel gelaten; we kunnen voortarbeiten aan het gezegde werk, in de kracht des Heeren ondernemen en we zullen voortgaan en strijden voor de eere van Hem, die, wat tegenspoed ons ook moge zijn weggelegd, ons toch meer dan overwinnaars maken zal.

Dat de geestdrift niet bekoeld is voor onze stichting, bleek uit de groote massa, die uit alle oorden des lands ter jaarvergadering ditmaal oploopt; bleek reeds uit de schare die samenkwam in de

URE DES GEBEDS.

De Gereformeerde kerk aan den Z. O. Buitensingel was bezet met een aandachtige menigte, voor welke Ds. J. J. Westerbeek van Eerten uit Kampen optrad.

Met stille aandacht werd zijn rede aangehoord, waarvan we hier de hoofdzaken weergeven:

Gelijk er in het bergland enkele bergtoppen zijn, die hoog uisteken en die van allen kant reeds van verre gezien, altijd weer uw oog boeien, zoo zijn er ook te allen tijde menschen geweest, die een hoofd langer dan al het volk, de leidlieden waren op zoo menig terrein van het leven. Zij zijn de baanbrekers, de pioniers. Zij verstaan hun tijd. Ze overzagen dien. Ze rekenden met de werkelijkheid van het heden. Ze turnden naar de voor hen liggende toekomst. Ze zochten hun tijd te verstaan en ze gaven acht op de teekenen der tijden.

En werden die mannen dan, bij hunne overpeining, door den Geest des Heeren geleid, ja dan voelden zij zich wel dikwerf als vromedelingen op aarde. Want ze waren in de hun toegelazende toekomst reeds zoo thuis. Ze haakten naar het ideaal dat aan hun oog was vertoond, het ideaal dat met geestdrift door hen was omhield en waarvan ze geloofden dat het eenmaal, op Gods tijd, heerlijke, volle werkelijkheid zou worden.

Zulke mannen waren de profeten van ouds, de zangers en sieners. Zulk een man was Mozes, Mozes is de knecht des Heeren, die onder veel strijd Israel eenmaal uit het huis der slavernij, naar het land der vrijheid heeft geleid.

Al is er nu veel verschil tusschen het volk des Heeren van oude tijden en zijn erve van onzen tijd, toch scheen mij in de ure, waartoe we hier zijn saamgekomen, een oomskenbare trek van overeenstemming.

Toen werd door dat oude volk gestreden, om den Heere te dienen naar zijn Woord. Deze samenkomst verklaart, dat door u op hoogen prijs gesteld wordt de School, die den Heere wil dienen ook op het erf der wetenschap.

De Vrije Universiteit, die de liefde heeft van uw hart, is een der idealen van ons Calvinistisch volk, die werkelijkheid zijn. Ze kent den band aan het Woord. Ze houdt morgen hare 25e jaarvergadering. Tevens viert ze dan de dachtenis, dat ze nu het vierde eeuw, door de gunste onzes Gods gedragen, door de liefde van velen uit ons Christenvolk gezegend is. En nu is het wel waar, dat we geheel anders hier saam zijn, dan we gedacht hadden. We zijn allen nog min of meer onder den indruk van het verlies van den politieke veldslag. We denken juist aan heden voor 8 dagen, toen 's avonds langs den geheimzinnigen draad de mare kwam, dat zotel na zotel van onze politieke partij was verloren, zoodat de meerderheid in de Tweede Kamer, minderheid werd. Daarin beluisterden we een hoogernstige stemme des Heeren, die ons toeroept: heiligt den krijg. Een stemme, die ons oproept tot louering, tot verootmoediging, tot nauwer saambinding. Maar dat alles neemt toch niet weg, dat we nuchter moeten blijven en het oog niet mogen sluiten voor den zegen des Heeren, ons in de Vrije Universiteit gegeven.

Nu zij morgen in uw midden den dag gedent, dat ze ondanks veel strijd en soms bitter lijden, door den Heere 25 jaar is gespaard, nu mag het aan den voorganger in de ure des gebeds op dezen avond wel gegeven zijn, een woord u in herinnering te roepen van een heroieke worsteling, in oude tijden door Gods volk gevoerd. Het woord waarbij ik heden uw aandacht bepaal, vindt gij opgetekend in Exodus 17 vs. 8-13.

Naar dit woord wij ik u op den strijd tusschen Israel en Amalek. Die strijd predikt ons 1. een onverzoenlijke vijandschap, 2. een verrassende atwisseling en 3. een roemrijk einde.

Toch echte dissonanten die geloof. Alles, dige ons vertru

Amalek st (Gen. 36: 1) des Heeren e In den re Hare bij her afgevalen.

Hiermede is vijf-lachap 1 Die onverz Amalek is thans gevoet wat zijn her band met het De tegenst van priesterb brengen, na schaving, de Maar van ee den Bijbel weten.

Daarbij is in de binne van onve beschuldigin heidenen in gedaen werd. De strijd, pacificatie st sing, dat de Amalek, van

Dat de st voerd werd, campagne zijf door Mozes af te slaan. heraalst, I dor hem uit worden door gebracht en aanvang.

Eijid Mor de sterkte, e scheen de o van Amalek.

En zoo is onze Vrije I vormen van de rake God en gevaarlijk

Een der li was wel, om deugdelijke k uitgekomen bi Onderwijswe hoe in het ka spande, om d dezer wet opla staan. Men w op. Publiek- gezeerd, dat grip van alle kleinziell was. Maar al en de Hooge Erste Kamer in het Staatsb

We zijn niet waarmede deze eere des Hee schap voort, de rijen verd die haar als kneed in de w te doen op h

Wat moest goed doen, z des heuvels, naar den hemu strijd de halpe

Maar Mozes daar, als hij n en Hur. Zoo Zal de strijd, op dezelfde tij gebeda voor door haar op

Op den stic ziel van haar o mijn volk, I den Heiligen voorhoven van

Wat wij he anders, dan w avond doen. Dan doen we dat in de bin

Maar nu ko te bidden, d school, die d calvinistisch v

Daar is in e broeders en aan de Vrij schare die ve voor haar ge bidd.

Noodig bli haar. Klimme da genade voor Amalek worde stel op zijn t eer en glorie het Kruis.

Na 't zinge Westerbeck vs Vrije Universit

Onder den schare het se naar den He goede gewoor viendinnen o pierd. Het werd er genot Den volgem honderden op

JAA Uit alle oon begunstigers e niet alleen ge

Te ongeveer aan wien doo was opgedrage Nadat gezo gelezen z Cor. Voorzitter voo